

Głęboko wierzę, że uniwersytet i nauka powinny służyć społeczeństwu. Uważam, że naszą rolą nie jest wyłącznie opisywanie rzeczywistości, lecz także poszukiwanie rozwiązań konkretnych problemów społecznych – mówi dr hab. Kinga Anna Gajda, prof. UJ.

Pani Profesor, podczas tegorocznego Zgromadzenia Ogólnego ZPP, podpisała Pani porozumienie o współpracy pomiędzy Instytutem Studiów Europejskich Uniwersytetu Jagiellońskiego a Związkiem Powiatów Polskich. Dlaczego zależało Państwu na tym partnerstwie?

W Instytucie Studiów Europejskich przywiązujemy dużą wagę nie tylko do przekazywania wiedzy teoretycznej, lecz także do rozwijania kompetencji, które nasi studenci będą mogli efektywnie wykorzystać na rynku pracy. Część naszych absolwentów rozwija swoją karierę zawodową w administracji samorządowej – wśród nich są burmistrzowie, pracownicy urzędów gmin i miast oraz innych instytucji publicznych. Z tego względu współpraca z samorządami jako przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego stanowi jeden z kluczowych elementów naszej działalności. Pozwala ona studentom skonfrontować wiedzę teoretyczną z praktyką funkcjonowania administracji oraz innych instytucji publicznych. Jednocześnie dostarcza nam cennych informacji zwrotnych, umożliwiających bieżące doskonalenie programu kształcenia oraz jego dostosowywanie do zmieniających się wymagań rynku pracy.

Studia europejskie mają charakter interdyscyplinarny. W ramach kierunku podejmujemy zagadnienia związane między innymi z problematyką tożsamości, pamięci, dziedzictwa, struktur i polityk unijnych, kształcimy studentów w zakresie ekonomii, nauk o polityce czy kulturze, prawa i socjologii. Dzięki temu nasi absolwenci zdobywają wszechstronne wykształcenie oraz szeroki zakres kompetencji, które umożliwiają im odnalezienie się w zróżnicowanych środowiskach zawodowych. Naszym celem jest stworzenie im warunków do skutecznego wykorzystania tego potencjału w dalszej karierze.

W Instytucie prowadzimy działalność badawczą i ekspercką. Poprzez realizowane projekty badawcze staramy się nie tylko analizować procesy społeczne, polityczne i gospodarcze, lecz także oddziaływać na otaczającą nas rzeczywistość, również w wymiarze lokalnym. Badamy przemiany zachodzące w naszych „małych ojczyznach”, dostarczając wiedzy, która może wspierać procesy decyzyjne oraz rozwój lokalnych społeczności.

Jesteśmy przekonani, że badania naukowe osiągają pełną wartość wówczas, gdy pozostają w ścisłym związku z praktyką. Dlatego utrzymujemy stały dialog z przedstawicielami administracji, samorządów oraz ekspertami reprezentującymi różne środowiska. Wymiana doświadczeń i wiedzy pozwala nam skuteczniej realizować dwie podstawowe misje Instytutu – prowadzenie badań naukowych oraz kształcenie studentów. Z tego względu współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym stanowi jeden z fundamentów naszej działalności.

Ma Pani konkretną wizję współpracy Instytutu z ZPP?

Nie, ponieważ tego rodzaju współpraca ma charakter dynamiczny, a jej ostateczny kształt zależy od zaangażowania i potrzeb obu stron. Już w październiku planujemy zaprosić przedstawicieli ZPP na spotkanie, podczas którego wspólnie zidentyfikujemy obszary współpracy oraz określimy działania, które mogą przynieść obopólne korzyści.

Możliwości współpracy są bardzo szerokie. Z czasem nasi studenci z pewnością będą zwracać się do

Związku z prośbą o udostępnienie informacji, przeprowadzenie wywiadów lub dostęp do danych niezbędnych do realizacji prac dyplomowych i projektów badawczych. Z drugiej strony, partnerzy zewnętrzni niejednokrotnie poszukują praktykantów lub wolontariuszy, a nasi studenci, dzięki zdobywanym kompetencjom, mogą stanowić wartościowe wsparcie dla ich działalności. Zdarza się również, że pracownicy Instytutu potrzebują konsultacji prowadzonych projektów badawczych lub eksperckich. W praktyce współpraca bardzo często opiera się także na codziennej wymianie informacji, wzajemnym zapraszaniu na konferencje, seminaria czy inne wydarzenia naukowe i branżowe.

Już teraz mogę powiedzieć, że będziemy potrzebowali wsparcia naszych partnerów podczas prac nad modernizacją programu studiów. Naszym celem jest jego dostosowanie do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społecznych i zawodowych, tak aby jeszcze lepiej odpowiadał potrzebom współczesnego rynku pracy. W dobie powszechnego dostępu do informacji encyklopedyczna wiedza przestaje być wartością samą w sobie. Znacznie większego znaczenia nabierają kompetencje związane z krytycznym myśleniem, analizą złożonych zjawisk, rozwiązywaniem problemów oraz umiejętnością praktycznego zastosowania wiedzy.

Nie chcemy tworzyć programu studiów wyłącznie w oparciu o perspektywę środowiska akademickiego. Dlatego jego założenia będą poddawane konsultacjom w trzech grupach. Pierwszą będą stanowili eksperci – przede wszystkim profesorowie reprezentujący nauki o polityce i administracji oraz nauki o kulturze i religii, czyli dyscypliny wiodące dla naszego kierunku. Drugą grupę będą tworzyć absolwenci, którzy z perspektywy własnych doświadczeń zawodowych będą mogli ocenić przydatność zdobytych kompetencji. Trzecią grupę stanowić będą interesariusze zewnętrzni. To właśnie od nich chcemy uzyskać informacje, jakich kompetencji, przedmiotów, warsztatów czy zagadnień – z perspektywy współczesnego rynku pracy – brakuje w obecnym programie kształcenia.

Liczymy również na inicjatywę ze strony naszych partnerów. Zależy nam, aby traktowali Instytut jako miejsce, do którego mogą zwrócić się w przypadku potrzeby przygotowania ekspertyz, nawiązania współpracy z ekspertami, pozyskania praktykantów lub wolontariuszy, a także upowszechnienia wyników badań, publikacji czy innych istotnych informacji. Wierzymy, że partnerska współpraca oparta na wzajemnym zaufaniu i wymianie wiedzy przyniesie korzyści zarówno środowisku akademickiemu, jak i instytucjom współpracującym z Instytutem.

Podczas wystąpienia w Karpaczu powiedziała Pani: „Połączenie wiedzy akademickiej z doświadczeniem i wiedzą, którą państwo posiadacie, myślę, że jest bezcenne i pozwoli na rozwój nie tylko nauki, ale także pozwoli na wspólne znajdowanie rozwiązań problemów, przed którymi stoimy”. Jakie problemy miała Pani na myśli?

Obecnie stoimy przed wieloma wyzwaniem społecznymi i kulturowymi, na które jako Instytut staramy się odpowiadać zarówno poprzez działalność badawczą, jak i ekspercką. Dobrym przykładem jest realizowany przez nas projekt poświęcony dostępowi do kultury. W pierwszym okresie po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie działania instytucji publicznych i organizacji pozarządowych w naturalny sposób koncentrowały się na wsparciu uchodźców z Ukrainy. Było to w pełni uzasadnione, ponieważ proces integracji obejmuje nie tylko zapewnienie bezpieczeństwa i podstawowych warunków życia, ale również uczestnictwo w kulturze kraju przyjmującego.

Jednocześnie zauważyliśmy, że w tej sytuacji mniejszą uwagę poświęcano innym grupom kulturowym i etnicznym funkcjonującym w społecznościach lokalnych. W odpowiedzi na to wyzwanie zrealizowaliśmy

projekt, w ramach którego wspólnie z przedstawicielami samorządu, miejskich instytucji kultury oraz reprezentantami różnych społeczności mniejszościowych analizowaliśmy potrzeby poszczególnych grup i dyskutowaliśmy nad założeniami przyszłej strategii kulturalnej. Celem było wypracowanie rozwiązań, które pozwolą prowadzić bardziej inkluzywną politykę kulturalną, uwzględniającą różnorodność lokalnych społeczności.

Tego rodzaju projekty dobrze pokazują, że działalność Instytutu nie ogranicza się do diagnozowania problemów. Staramy się aktywnie uczestniczyć w poszukiwaniu rozwiązań odpowiadających współczesnym wyzwaniom społecznym oraz wspierać instytucje publiczne w projektowaniu polityk opartych na wynikach badań naukowych.

Do najważniejszych obszarów naszych badań należą również relacje z mniejszościami narodowymi i etnicznymi. Obecnie szczególną uwagę poświęcamy relacjom polsko-ukraińskim, których budowanie wymaga długofalowych działań również na poziomie samorządowym.

Ponadto prowadzimy badania dotyczące populizmu, dezinformacji oraz szeroko rozumianej inkluzywności. Są to zagadnienia, które w istotny sposób wpływają na funkcjonowanie współczesnych demokracji i wspólnot lokalnych, dlatego stanowią ważny element działalności badawczej Instytutu.

Jakie jeszcze projekty i badania, szczególnie te interesujące samorządy, zostały zrealizowane przez Instytut?

Pracownicy naszego Instytutu od wielu lat realizują liczne projekty badawcze, eksperckie i edukacyjne we współpracy z administracją publiczną oraz samorządami. Obejmują one szkolenia, ekspertyzy, badania naukowe oraz przedsięwzięcia poświęcone integracji europejskiej, rozwojowi regionalnemu, politykom publicznym, zarządzaniu lokalnemu i funkcjonowaniu samorządu terytorialnego. Szczególnie intensywna współpraca rozwijała się w okresie przygotowań Polski do członkostwa w Unii Europejskiej, kiedy działania Instytutu koncentrowały się na wzmacnianiu kompetencji administracji publicznej. W kolejnych latach zakres tej współpracy był systematycznie poszerzany i obejmował badania oraz ekspertyzy dotyczące najważniejszych wyzwań stojących przed wspólnotami lokalnymi i regionalnymi.

Takich przedsięwzięć było wiele, a ich tematyka odzwierciedlała zmieniające się potrzeby społeczne i wyzwania, z którymi mierzą się samorządy. Przykładem może być działalność Katarzyny Jagodzińskiej, która w latach 2022–2025 kierowała regionalnym centrum Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe, funkcjonującym na podstawie porozumienia z Urzędem Miasta Krakowa. Projekt służył wzmacnianiu współpracy Krakowa z europejską siecią dziedzictwa kulturowego poprzez prowadzenie badań, wymianę doświadczeń, promocję dobrych praktyk oraz wspieranie organizacji pozarządowych.

Istotnym obszarem aktywności są również projekty dotyczące dziedzictwa kulturowego i pamięci lokalnej. Łucja Piekarska współpracuje z Urzędem Miasta Lublin oraz Ośrodkiem „Brama Grodzka – Teatr NN” jako ekspertka projektów poświęconych szlakom kulturowym, dziedzictwu żydowskiemu oraz ochronie pamięci lokalnej. Z kolei Marcin Zubek uczestniczył jako partner w międzynarodowym projekcie REGIOPARL, którego celem była analiza współpracy parlamentów regionalnych oraz ich roli w rozwoju współczesnej demokracji.

Efektom badań prowadzonych w Instytucie są również publikacje odpowiadające na aktualne wyzwania funkcjonowania samorządów. Jedną z nich jest książka *Samorządy miejskie wobec sektora kultury w*

Kategoria: Wywiady

Opublikowano: wtorek, 30, czerwiec 2026 10:15

Anna Dąbrowska

Odslony: 96

czasach kryzysu pandemicznego, poświęcona analizie działań podejmowanych przez władze samorządowe wobec instytucji kultury i środowisk artystycznych w okresie pandemii COVID-19. Na podstawie badań jakościowych przedstawiono ocenę skuteczności podejmowanych działań, uwzględniając tempo reakcji, przejrzystość procedur oraz adekwatność wsparcia kierowanego do sektora kultury. Publikacja stanowi ważny głos w dyskusji nad zarządzaniem kryzysowym, polityką kulturalną oraz funkcjonowaniem administracji samorządowej.

Ważnym nurtem działalności Instytutu są także badania prowadzone przez socjologa, urbanistę, Pawła Kubickiego, dotyczące między innymi integracji imigrantów i uchodźców poprzez aktywizm miejski, korzystania z usług publicznych przez migrantów, budowania więzi sąsiedzkich w globalizujących się miastach oraz odporności miast i samorządów na współczesne kryzysy. Projekty te dostarczają wiedzy, która może wspierać administrację publiczną w projektowaniu skutecznych polityk lokalnych oraz odpowiadaniu na dynamicznie zmieniające się wyzwania społeczne.

Przedstawione przykłady stanowią jedynie część szerokiej działalności Instytutu. Łączy je wspólny cel – tworzenie wiedzy, która znajduje praktyczne zastosowanie i wspiera administrację publiczną oraz samorządy w rozwiązywaniu współczesnych problemów społecznych, kulturowych i gospodarczych.

Wierzy Pani w praktyczny wymiar nauki?

Tak, głęboko wierzę, że uniwersytet i nauka powinny służyć społeczeństwu. Uważam, że naszą rolą nie jest wyłącznie opisywanie rzeczywistości, lecz także poszukiwanie rozwiązań konkretnych problemów społecznych. Zależy mi na tym, aby wiedza powstająca w środowisku naukowym i eksperckim znajdowała praktyczne zastosowanie oraz wspierała proces podejmowania decyzji przez instytucje publiczne i samorządy.

Dobrym przykładem jest jedna z konferencji, które współorganizowałam z kolegą, poświęcona problematyce wiktymizacji. Dyskutowaliśmy podczas niej o tym, jak współczesne społeczeństwa konstruują pamięć o przeszłości i w jaki sposób budują swoją tożsamość wokół doświadczenia bycia ofiarą. Zwracaliśmy uwagę, że narody silnie odwołujące się do własnej historii częściej eksponują narrację opartą na cierpieniu i doznanych krzywdach, natomiast znacznie rzadziej podejmują refleksję nad własną odpowiedzialnością za krzywdy wyrządzone innym. To zagadnienie ma dziś szczególnie znaczenie nie tylko z perspektywy badań naukowych, ale również w kontekście współczesnych relacji międzynarodowych, w tym relacji polsko-ukraińskich.

W tym miejscu ponownie chciałabym podkreślić rolę naszych interesariuszy. To oni stanowią pomost między środowiskiem akademickim a praktyką funkcjonowania administracji publicznej, samorządów i społeczności lokalnych. Dzięki współpracy z nimi możemy konfrontować wyniki naszych badań z rzeczywistymi potrzebami społecznymi oraz lepiej oceniać ich praktyczną użyteczność. Równie ważne jest to, że partnerzy zewnętrzni pomagają upowszechnić rezultaty naszych badań, a jednocześnie przekazują nam cenną informację zwrotną dotyczącą ich odbioru i możliwości wykorzystania w praktyce. Jestem przekonana, że tylko taki dialog między nauką a otoczeniem społeczno-gospodarczym pozwala tworzyć wiedzę, która rzeczywiście odpowiada na wyzwania współczesnego świata.

Dziękuję za rozmowę.

Kinga Anna Gajda – Dyrektorka Instytutu Studiów Europejskich UJ, Profesor uczelni, doktor

O praktycznym wymiarze nauki – wywiad z prof. Kingą Anną Gajdą

Kategoria: Wywiady

Opublikowano: wtorek, 30, czerwiec 2026 10:15

Anna Dąbrowska

Odsłony: 96

habilitowana w dziedzinie nauk o kulturze i religii (UŚ, 2020), doktor literaturoznawstwa (UJ, 2007). Jej zainteresowania badawcze obejmują problematykę związaną z pamięcią, dziedzictwem oraz kompetencjami międzykulturowymi. Profesor wizytująca w wielu europejskich instytucjach